

прот. Олег Каськів

*Івано-Франківський богословський університет
імені св. Івана Золотоустого*

Патріарший Собор у ККСЦ

Патріарший Собор є собором ієрархів та представників духовенства, ченців та мирян усієї Церкви, є новиною у житті Східних Католицьких Церков. Собор не наслідує національні збори, які знали деякі Церкви під системою турецького правління до 1918 р. Патріарший Собор дотримується поглядів, проголошених на II Ватиканському Соборі. Завдяки II Ватиканському Собору знову почали діяти обидві кодифікації, які наголошували на необхідності залучення мирян до активного життя в Церкві та передбачали пастирські ради в усіх групах Церкви, також і на національному рівні. Слід також згадати, що східні християни, католики і не католики, в еміграції щорічно або раз у два роки проводять в більшості країн Собор всієї Церкви на національному рівні, що має велике стимулююче значення¹.

Патріарший Собор (лат. *Conventus patriarchalis*) – найвищий дорадчий орган Патріаршої Церкви, який складається з представників усіх станів та верств її вірних. Скликається Патріархом, коли у цьому є потреба для обговорення актуальних питань життя і діяльності Патріаршої Церкви, і несе допомогу своїми порадами Церкви, зокрема Синодові Єпископів².

Із вищезазначеного визначення стає зрозуміло, що Патріарший Собор виступає тільки дорадчим органом для Патріарха і Синоду Єпископів УГКЦ. Патріарший Собор є органом церковної консультації. Його рішення, які повністю просвічені Святим Духом і дійсно відповідають почуттям вірних та оживляють Церкву, можуть бути взяті до уваги та зреалізуватися компетентною владою. Кодекс Канонів Східних Церков приписує, що: «Патріарший Собор повинен скликатись принаймні раз на п'ять років, а також кожний раз, коли, за згодою постійного Синоду або Синоду Єпископів патріаршої Церкви, Патріарх вважає це корисним»³.

Беручи до уваги обставини, в яких знаходяться зараз Східні Церкви, розкидані по всіх континентах, кількість часу та зусиль, потрібних для підготовки усіх вірних до дискусій часто з неоднозначних питань, той факт, що більшість вірних цих Церков розмовляють мовами тих країн, де вони народилися, а також зважаючи на витрати, пов'язані із такими міжнародними зібраннями, періодичність скликання зборів є надто проблематичною, фінансово важкою та обтяжливою. Такі збори могли б проводитися частіше, якби кількість питань, визначених на розгляд, була меншою і зводилася до тієї чи іншої проблеми, але це не гарантувало б і не задовольнило б вірних з натхненням відповідально і активно співпрацювати. Патріарший Собор є органом, майбутнє якого буде вироблене в наступних поколіннях. Однак похвально те, що Церква бажає чути голос усіх частин, особливо мирян та духовенства з чернецтвом⁴.

Згідно з ККСЦ скликати Патріарший Собор належить до компетенції Патріарха: «До Патріарха належить скликати патріарший собор, головувати на ньому і його переносити, відкладати, припиняти й розпускати; заступника голови, який під час відсутності Патріарха головує на соборі, повинен призначити сам Патріарх»⁵.

На патріарший собор силою права повинні бути скликані, та запрошені такі особи:

1. Єпархіальні єпископи.
2. Місцеві ієрархи, а саме: екзархи, апостольські адміністратори, ті, хто управляє перешкодженим престолом, протосинкел і синкел.
3. Титулярні єпископи Патріаршої Церкви.
4. Президенти монастирських конфедерацій.
5. Генеральні настоятелі інститутів посвяченого життя.
6. Настоятелі монастирів *sui iuris*.
7. Ректори католицьких і церковних університетів в межах територіальних кордонів Патріаршої Церкви.
8. Декани факультетів богослов'я і канонічного права у межах територіальних кордонів Патріаршої Церкви.
9. Ректори вищих семінарій.
10. Кожну єпархію та екзархів має бути представлено подальшими особами, призначеними у спосіб, визначений єпархіальним єпископом:
  - А. Принаймні один пресвітер, приписаний до єпархії, бажано парохіальний священник чи парох. Участь дияконів віддана на розсуд партикулярного права.
  - Б. Один член чернечого інституту або член товариства спільного життя на подобу чернечих. У цих випадках потрібна згода настоятеля.
  - В. Двоє мирян. Статути патріаршого собору можуть вимагати більшого представництва мирян⁶.

Також на Патріарший Собор можуть бути запрошені представники інших Церков свого права, які можуть брати в ньому участь, або спостерігачі з некатолицьких Церков чи церковних спільнот.

Питання, які розглядаються на Патріаршому Соборі, повинні бути попередньо підготовлені та узгоджені із програмою собору, про це йдеться в ККСЦ Кан. 144: «Хоч згідно з правом будь-який вірний може підказувати Ієрархам справи, але тільки Патріарх або Синод Єпископів патріаршої Церкви має право визначити питання, які слід обговорити на патріаршому соборі»⁷.

Коли говоримо про Патріарший Собор в ході роботи чи підготовки, то можемо сказати, що головною його метою є бути добрим дорадчим органом у найважливіших її справах та місії. Собор має на меті допомагати Патріарху, Синоду Єпископів, Єпархіям та іншим громадам чи інституціям краще пізнавати реальність життя своїх вірних, пристосовувати різні форми апостоляту і їх методи та церковну дисципліну до сучасних умов, покладаючи в основу загальне добро даної церкви свого права.

Завдання Патріаршого Собору полягає у тому, щоб розглядати та визначати основні напрямки діяльності Церкви у всіх сферах життя своїх вірних. Пропонувати Патріарху, Синоду Єпископів, Єпархіям та іншим інституціям УГКЦ можливі шляхи вирішення різноманітних питань Церкви та її вірних. Відшукувати та відчитувати знаки часу для постійної евангелізації світу. Проводити пошук компонентів для кращої інтеграції Церкви в освяченому суспільстві.

Хоча Східний Кодекс надає основні принципи, згідно з якими повинні працювати патріарші собори, до обов'язку Патріарха належить розробити низку статутів, які визначатимуть, поряд з усім іншим, періодичність скликання собору, різноманітні категорії та кількість учасників, а також організаційну структуру. Ці статути повинні бути схвалені Синодом Єпископів і бути партикулярним правом⁸.

Можемо сказати, що Патріарший Собор у житті Церкви відіграє дуже важливу роль, адже він допомагає церковним ієрархам побачити проблеми, які

існують в УГКЦ. Патріарший Собор не тільки вказує на ці проблеми, а й пропонує шляхи їх вирішення, складає певні плани, які би дозволили уникнути проблеми або вирішити її. Отже, бачимо, що Патріарший Собор – це не просто Собор, який скликається, щоб виконати припис ККСЦ, а це Собор, який дійсно рухає та розвиває Церкву.

Якщо образно можна сказати про Собор, то він подібний до вулика, де дуже багато руху, часом навіть галасу, де все шумить, бурлить, але врешті-решт збирається мед. З кожної квітки Церкви, з кожної єпархії прилетіли бджоли, які щось із собою привезли. Таким чином, ділячись тим, що було привезене: з одного боку – досвід, з іншого – потреби, проблеми, можна зібрати оті медові соти, які і є підсумками Собору та які будуть необхідною поживою для майбутніх поколінь, а душпастирі зможуть використувати цей багаж у своїй душпастирській діяльності.

¹ Див. Поспішл В. Східне Католицьке Церковне Право згідно з Кодексом Канонів Східних Церков. – Львів: Свічадо, 1997. – С. 119.

² Хортик О. Тлумачний словник термінів канонічного права. – Тернопіль: Астон, 2013. – С. 107.

³ Кодекс Канонів Східних Церков. – Рим, 1993. – Титул IV. Глава VII. Кан. 141.

⁴ Див. Поспішл В. Східне Католицьке Церковне Право згідно з Кодексом Канонів Східних Церков. – Львів: Свічадо, 1997. – С. 119-120.

⁵ Кодекс Канонів Східних Церков. – Рим, 1993. – Титул IV. Глава VII. Кан. 142, §1.

⁶ Нуденгат Д. Путівник по східному кодексу, коментар до Кодексу Канонів Східних Церков. – Львів: Свічадо, 2008. – С. 157.

⁷ Кодекс Канонів Східних Церков. – Рим, 1993. – Титул IV. Глава VII. Кан. 144.

⁸ Нуденгат Д. Путівник по східному кодексу, коментар до Кодексу Канонів Східних Церков. – Львів: Свічадо, 2008. – С. 158.